

Erityisavustuspäätös: Varsinais-Suomen Helmikunnat -yhteishanke

727/11.01.01/2020

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 18.11.2020 § 52

Ympäristöpäällikkö Saija Kajala 9.11.2020:

Taustaa

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi keskeisenä toimenpiteenä on elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman ”Helmi” toteuttaminen. Helmi-ohjelman pääasiallisena tavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla vesi- ja rantaluontoa. Tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden tilan parantamisen ohella edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastomuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista.

Naantalin kaupunki on hyväksymässään ympäristöohjelmassaan vuosille 2020-2024 päättänyt, että kaupungin mailla olevat perinnebiotoopit kartoitetaan ja laaditaan niille hoitosuunnitelmat.

Avustushaku

Ympäristöministeriöllä oli avoinna 11.5.-31.8.2020 kunnille tarkoitettu erityisavustushaku ”Kunta-Helmi” Helmi-ohjelman mukaisten elinympäristöjen kunnostus-, hoito- ja ennallistamishankkeiden toteuttamiseen. Kunta-Helmin hankkeiden tulee edistää luonnon monimuotoisuutta ja parantaa Helmi-ohjelman arvokkaiden elinympäristöjen tilaa.

Avustusta voi hakea Kunta-Helmin tavoitteiden mukaisiin konkreettisiin ennallistamis-, kunnostus- ja hoitohankkeisiin sekä niitä kiinteästi tukevaan inventointi- ja suunnittelutyöhön Helmi-elinympäristöjen tilan parantamiseksi. Avustettavien hankkeiden toivotaan myös tuottavan uusia menetelmiä ja toimintamalleja elinympäristöjen hoitoon. Kunta-Helmi -avustus kohdennetaan ensisijaisesti kuntien omistamille tai hallinnoimille maille. Mikäli hankkeet kohdistuvat myös yksityisille maille, tulee kuntien ottaa huomioon valtioneuvoston ohjeet.

Hakuteemat:

- Soiden ennallistaminen
- Lintuvesien ja kosteikkojen kunnostaminen ja hoito
- Perinneympäristöjen kunnostaminen ja hoito
- Metsäisten elinympäristöjen hoito
- Pienvesien ja rantaluonnon kunnostaminen

Yksittäisten kuntien lisäksi ympäristöministeriö on kannustanut hakuilmoituksessaan kuntia myös muodostamaan alueellisia konsortioita yhteisten hankkeiden suunnitteluun. Samoin on kannustettu useita teemoja läpileikkaaviin avustushakemuksiin, joissa kunnostustoimilla hyödytetään laajoja ekologisia elinympäristökokonaisuuksia. Toimien läpileikkaavuus ja useamman kunnan yhteishakemus kerrottiin huomioitavan valintakriteereissä positiivisesti.

Vuonna 2020 Kunta-Helmiin varattu määräraha, yhteensä noin 3 miljoonaa euroa, on käytettävissä vuoden 2022 loppuun saakka. Ympäristöministeriön avustuksen osuus on 20-95% avustettavan hankkeen toteutuneista kokonaiskustannuksista. Kunnan omarahoitusosuudeksi käyvät esimerkiksi vakituisen henkilöstön palkkakulut tai hoitotoimien yhteydessä saatavat puunmyyntitulot.

Avustettavien hankkeiden tulee tähdätä konkreettisiin ennallistamis-, kunnostus- ja hoitotoimiin Helmi-ohjelman elinympäristöjen tilan parantamiseksi. Kunta-Helmillä ei rahoiteta esimerkiksi virkistyskäytön rakenteita tai opastusmateriaaleja. Kartoituksia, suunnitelmia ja lupaprosesseja voidaan sisällyttää Kunta-Helmin hankkeisiin silloin, kun myös konkreettiset kunnostus- tai hoitotoimet tehdään saman hankkeen aikana tai niihin on muu rahoitus ja osoitettavissa oleva aikataulu.

Avustettavien hankkeiden osalta hyväksytään toteutuneet kulut laskua vastaan sen jälkeen, kun ympäristöministeriön nimeämä hankkeen valvoja on hyväksynyt loppuraportin.

Ympäristöministeriö ei myönnä avustusta hankkeille, jotka tuottavat kunnille suoraa rahallista hyötyä. Toimenpiteistä mahdollisesti syntyvä rahallinen hyöty, kuten hakkuista saatavat puunmyyntitulot, tulee osoittaa kustannusarviossa toimenpiteiden kustannusten kattamiseen omarahoitusosuutena.

Ympäristöministeriö ei myöskään myönnä avustusta hankkeille, jotka ovat pysyvää toimintaa, vaan hankkeiden tulee olla kestoaltaan rajattuja. Jos jatkoahoito turvataan käyttöoikeussopimuksella, kuten laidunnuksella, ei tästä sopimuksesta saa periä vuokraa ja laidunsopimuskumppani on valittava avoimella menettelyllä.

Varsinais-Suomen kuntien ja Valonian yhteishanke ”Varsinais-Suomen Helmikunnat”

Naantalin kaupunki yhdessä Valonian ja Salon, Raision, Turun, Paimion, Kaarinan ja Uudenkaupungin kaupunkien kanssa on hakenut ympäristöministeriöltä avustusta vuosille 2021-2022 luonnonhoitotöiden toteuttamiseksi arvokkailla perinneympäristö-, lintuvesi-, metsä- sekä pienvesi- ja ranta-kohteilla. Ympäristöministeriö on myöntänyt 6.10.2020 antamalla päätöksellään (VN/19553/2020) yhteishankkeelle harkinnanvaraista valtionavustusta 80 % (yht. 310 759 €).

Naantalin kaupungin osalta kyseessä on yhteensä kuuden pienialaisen kalliokedon kunnostamisesta kolmessa kohteessa: Kailon saarella ja

Luonnonmaalla Käkölässä ja Villan tilalla. Kohteiden kokonaispinta-ala on kaksi hehtaaria, jotka aiotaan kartoittaa ja laatia niille hoitosuunnitelmat vuoden 2021 aikana omana työnä, jonka jälkeen vuonna 2022 kohteiden kunnostukset tehdään ympäristöministeriön hankerahoituksen avulla ostopalveluina.

Valonian roolina yhteishankkeessa on koordinoita hankkeita, jolloin kunnat voivat keskittyä hankkeessa kunnostuskohteittensa kartoitukseen, hoitotarpeen arviointiin ja varsinaiseen kunnostustyöhön. Valonialta saadaan tukea lisäksi viestintään ja hankehallintaan.

Osallistumalla Kunta-Helmi-hankkeeseen toteutetaan Naantalin kaupungin ympäristöohjelmaa, jossa on vuosille 2020-2024 toimenpiteenä päätetty, että kaupunki kartoittaa maillaan olevat perinnebiotoopit ja laatii niille hoitosuunnitelmat.

YMPÄRISTÖPÄÄLLIKÖ:

Ympäristö- ja rakennuslautakunta merkitsee asian tiedoksi.

YMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSLAUTAKUNTA:

Ympäristöpäällikön ehdotus hyväksyttiin.